

„CARTEA” OANEI MARINACHE

Un omagiu adus arhitecților români și străini

„THE BOOK” OF OANA MARINACHE

A tribute to Romanian and foreign architects

Radu MOȚOC

Abstract: Radu Motoc, Honorary Member of the Senate, engineer from Galati presents the books of Oana Marinache, an art critic, president of the Association of History and Art Publishing House. The publications have recently appeared in a collection entitled: *Architects forget. Launching of works was held within the international symposium „Tradition and Future, a Monument” in Iasi in 2015, in which the author herself presented several volumes in a special room in the Palace of Culture.*

Keywords: architects, arts, art history

Cînd vii în contact cu un arhitect, ai senzația că este un fin cunoscător al artelor plastice dar și un foarte bun inginer constructor. În realitate, el se consideră un produs al celor două, dar pe care le combină fericit avînd capacitatea rafinată de a crea un proiect în care se reflectă cele două meserii. Din acest motiv, la Facultatea de Arhitectură ca și cea de Medicină sau Arhitectura Navală durata studiilor este de șase ani.

Din păcate, în prezent nu sunt menționați arhitecții care au proiectat clădirile importante printr-o plăcă în care să se precizeze și proprietarul dar și anul cînd a fost finalizată clădirea. Cunosce puține orașe în care sînt aplicate astfel de plăcuțe care semnalează un monument protejat, printre care menționez: Brăila și Sibiul.

O surpriză plăcută a fost momentul lansării a mai multor cărți la simpozionul *Monumentul de la Iași*, din anul 2015, în care autoarea, **Oana Marinache**, într-o sală special amenajată din *Palatul Culturii*, a prezentat mai multe volume. Autoarea, cu toată tinerețea ei, este deja o consacrată specialistă în istoria artei și conduce în calitate de președinte *Asociația și Editura Istoriei Artei*.

Ne face o deosebită plăcere să prezentăm cîteva din aceste volume, apărute recent într-o colecție intitulată: **Arhitecți uitați**

1. **Arhitectul elvețian Louis Pierre Blanc** (1860-1903) Volumul 1. Printre clădirile reprezentative merită a fi semnalate următoarele:
 - Institutul Botanic din București (1891 – 1893)
 - Universitatea din Iași (1893-1897)
 - Facultatea de Medicină din București (1893- 1901)
 - Ministerul Agriculturii, Industriei și Domeniilor din București (1891- 1897)
 - Hotelurile Spayer și Mauriciu Blank din București
 - Stațiunea balneară de la Lacul Sărat- Brăila. (1895)
2. **Edmond Van Saanen-Algi** (1882-1938). *De la Baletale rusești la Palatul Telefoanelor*. Volumul 2.

Lucrarea constituie o colaborare fericită între Oana Marinache și Gabriel Badea-Păun de la Paris. Volumul, frumos ilustrat și bine documentat, pune în valoare cîteva din proiectele acestui remarcabil arhitect:

- Amenajarea conacului familiei Chrissoveloni de la Ghidigeni (1915), județul Galați, care cuprinde o mare sală de concerte și tenis, un pavilion de vînațoare, casa administratorului și un mausoleu neoclasic, inspirat de templul zeiței Atena de pe Acropole.

- Palatul Academiei de Înalte Studii Comerciale și Industriale din București (1924-1926)
- Palatul Telefoanelor din București (1931-1933)

3. **Cristofi Cerchez** (1872-1955). *Un vechi arhitect din București*

Acest volum face parte din **Colecția monografii**.

Cristofi Cerchez, de origine armean, a proiectat peste 50 de imobile de arhitectură privată și publică printre care menționăm:

- Biserica Sf. Apostoli Petru și Pavel din Alexandria (1902-1904)
- Vila dr. Nicolae Minovici din București (1904-1905)
- Arhivele Statului de la Mănăstirea Mihai Vodă (1909)
- Biserica Sf. Neculai din Țigănești, Alexandria (1909-1910)
- Biserica Popa Nan din București (1910-1916)
- Casa dr. Mina Minovici din București (1913)
- Institutul Medico-Legal din București (1913-1914)
- Restaurarea Palatului Sturdza din București
- Maternitatea Polizu (1924-1926)
- Vila Nae Ionescu din Brăila (1926)
- Catedrala Episcopală Sf. Alexandru din Alexandria
- Mănăstirea din Vălenii de Munte (1941-1942)

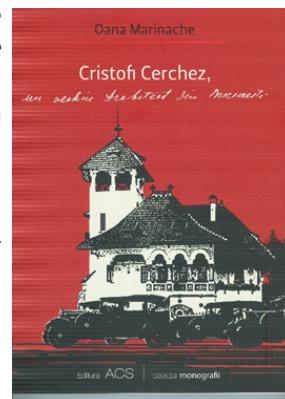

Fig. 1 Cristofi Cerchez

4. **Arhiva de arhitectură 1830-1860**. Editura Istoria Artei

În această colecție unică de planuri și schițe, Oana Marinache și Cristian Gache au putut contura cariere ale unor personalități care și-au desfășurat activitatea în perioada respectivă și care cu siguranță vor contribui la cunoașterea istoriei orașului București și mai ales la redescoperirea patrimoniului arhitectural. Perioada aleasă coincide cu administrația generalului Kiseleff (1829-1834) și se încheie cu interimatul caimacanului Alexandru D. Ghica (1856-1858). Bucureștenii datorează domnitorilor Gh. Bibescu (1842-1848) și Barbu D. Știrbei (1849-1856) multe din proiectele edilitare precum: parcul Cișmigiu, parcul Kiseleff, construirea Teatrului Național, Șoseaua Herăstrău-Băneasa, prima școală de limba română pentru fete și Școala Centrală din București. Tot în această perioadă, domnitorul Știrbei a susținut înființarea unor instituții publice precum Școala de Agricultură de la Pantelimon, Școala de Arte și Meserii de la Biserica Mavrogheni, Grădina Botanică, Școala de chirurgie de la Mihai-Vodă¹.

Personalitățile din domeniul tehnic cuprind 35 de nume, în majoritate de origine străină, dar care au semnat proiecte publice importante pentru perioada respectivă.

5. **Reședințele Știrbei din București și Buftea. Arhitectură și decorațiuni interioare**. Editura ACS în anul 2013. *Colecția monografii*.

Volumul face parte din **colecția monografii** și este editat în condiții grafice remarcabile, bogat ilustrat, cu trimiteri la subsol care reflectă o impresionantă documentare. Dar o caracterizare mai profesională ca cea făcută de distinsa conf. Dr.

¹ Oana Marinache, *Arhiva de arhitectură 1830-1860*, Editura Istoria Artei, București, 2015, pag. Argument, Context istoric.

Ioana Beldiman², care a condus cu deosebită competență teza de doctorat a autoarei, nu credem că este posibil: „Subiectul ales, arhitectură și decorație interioară în reședințele Știrbey din București și Buftea, capătă în aceste pagini nu doar contur, ci o remarcabilă consistență prin efortul susținut al autoarei de a prezenta în extenso fazele diferite ce sunt articulate cronologic de la sfârșitul secolului al XVIII-lea, la anii 2000. Perspectiva este a istoricului de artă dublat de acribia documentaristului și a istoricului... Valuri de documente scoase la lumină de Oana Marinache, cele mai multe inedite, se revarsă în notele de subsol, susținând acest edificiu al propriei cercetări ce resuscitează nu doar momente bucureștene prea puțin cunoscute de la începuturile istoriei arhitecturii noastre moderne, ci momente ale istoriei gustului artistic exprimate de vasta documentație privind interioarele și decorația lor (plastica arhitecturală, mobilier, ceramică, pictură etc.)

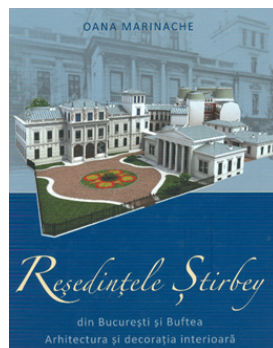

Fig. 2 Reședințe Știrbey

Oana Marinache identifică prin cercetări tenace și pasionate pe unii autori ai picurilor din interioarele Știrbey.

Credem că lucrarea Oanei Marinache restituie istoriei noastre moderne, din perspectiva datelor de istoria arhitecturii și a artei, rolul dinamic al personalităților din familia Știrbey, cu precădere al Domnitorului Barbu D. Știrbey, al lui Alexandru B. Știrbey și al cuplului Nadeja și Barbu Știrbey, în configurarea civilizației noastre moderne”³.

6. **Știrbey, reședințe, moșii, ctitorii.** Editura ACS. Colecția monografii.

Uitate, părăsite, prădate, transformate, demolate, reședințele și edificiile de care se leagă numele membrilor familiei Știrbey au marcat istoria arhitecturii. Leșite forțat din posesia familiei, în perioada 1945-1950, convertite în spitale, sedii de cooperative agricole, case de pioneri, case de vacanță pentru nomenclatură, vilele și conacele au pierdut elementele definitorii și li s-a șters voit istoria⁴.

Valoarea acestui studiu este redată cu multă sinceritate profesională de conf. dr. Ioana Beldiman: „Consultările sistematice și neobosite de arhive, în România și Franța, i-au fost necesare autoarei și pentru construirea celui de al doilea volum. Fructificând o vocație rar întâlnită pentru acest tip de cercetare, Oana Marinache reușește să reconstituie în prezenta carte o vastă imagine de ansamblu a proprietăților și reședințelor Știrbey din țară și din străinătate...Autoarea cărții amintește de personaje uitate, precum Elisabeta Doamna, născută Cantacuzino-Pășcanu, ctitor de școli și animator al învățămîntului pentru domnișoare...Pentru

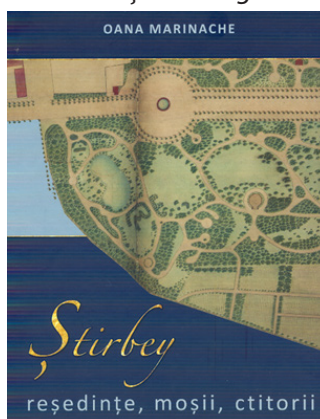

Fig. 3 Știrbey, reședințe. Moșii, ctitorii

² **Doamna Ioana Beldiman** este autoarea celor două volume:

- Sculptura franceză în România (1848-1931), Ed. Simetria, 2005
- Sculpturi franceze. Un patrimoniu resuscitat, Ed. Simetria, 2005

³ Oana Marinache, *Reședințele Știrbey din București și Buftea*. Ed. ACS, 2013, pag. 10

⁴ Oana Marinache, *Știrbey. Reședințe, moșii, ctitorii*. Ed. ACS, 2014, coperta 2.

istoricul de artă sau pentru cel de arhitectură, identificarea numelor de arhitecți și antreprenori, care au semnat proiecte pentru familia Știrbey, face din cartea Oanei Marinache un instrument de lucru incontestabil⁵.

7. Jurnal de prințesă (1916 – 1919) Nadeja Știrbey

Fig. 4 Nadeja Știrbey

Apărută la Editura Istoria Artei în anul 2014 la inițiativa Oanei Marinache, volumul deschide o nouă colecție de memorii și corespondențe ale marilor familii și personalități române, care vor apărea sub titulatura „Cartea de nu mă uita”⁶. Jurnalul, mărturisește Oana Marinache, descrie una dintre cele mai grele perioade din istoria țării noastre, perioada de 2 ani de cumpănă pentru existența României și de mari prefaceri la nivelul clasei politice și militare românești... Aceste relatări, critici, trăiri personale completează alte jurnale politice, de anvergură și mult mai bine documentate, ale unor mari personalități, unele înrudite cu ea: Martha Bibescu, Alexandru Marghiloman,

Radu Rosetti, I. G. Duca. Evocările Nadejei au farmecul lor tocmai prin această notă personală accentuată și publicul va trăi alături de ea impresiile provocate de evenimentele primului război mondial⁷.

O interesantă abordare privind punerea în valoare a mai multor arhitecți care au realizat de-a lungul timpului clădiri în București, pe care le admirăm atunci când trecem pe lângă ele, aparține tot doamnei Oana Marinache, care a realizat deja o colecție pe care intitulat-o „**Traseu urban București**” ce a apărut începând cu anul 2013 la Editura Istoria Artei. Fiecare broșură, frumos ilustrată cu acele clădiri proiectate de un anumit arhitect, conține 10 pagini și sunt grupate pe diverse trasee în care sînt indicate adresele și fostul proprietar. Evident, nu lipsesc date importante din viața arhitectului, axate pe formare profesională. Astfel, un doritor să le vadă fizic are la îndemînă adresa și imaginea fațadei, pentru a putea fi ușor identificată. Credem că această inițiativă vine în sprijinul autorităților locale și a Comisiei Monumentelor Istorice în vederea inscripționării pe acele plăcuțe a cîtorva date utile pentru cei care apreciază arhitectura și istoria localității.

8. Arhitect Duiliu Marcu (1885-1966)

Remarcabil profesor la Academia de Arhitectură din București, academician, Duiliu Marcu a conviețuit stilistic între eclectismul academic francez și avangarda modernismului interbelic și a excelat prin arhitectura interioarelor. A știut să facă trecerea de la stilul național, practicat de Ion Mincu și Petre Antonescu, la modernismul funcțional⁸. Dintre clădirile proiectate de Duiliu Marcu menționăm:

⁵ *Ibidem*, pag. 9.

⁶ Nadeja Știrbey, *Jurnal de prințesă (1916-1919)*, Ed. Istoria Artei, București, 2014, pag. VIII.

⁷ *Ibidem*, pag. VII-VIII.

⁸ Oana Marinache, *Arhitectul Duiliu Marcu*, Ed. Istoria Artei, 2013, pag. 1-2.

- Hotel Athénée Palace, renovare (1925-1927) și extindere cu o aripă nouă (1938-1939)
- Imobilul Kretzulescu (1936)
- Extinderea Palatului Universității cu Facultatea de Matematică (1936)
- Ministerul Economiei (1934-1941)
- Academia Română cu săli de lectură și birouri (1936-1938)
- Ministerul Transporturilor (1934-1937)
- Școala Superioară de Război Carol I (1937-1939)
- Palatul Victoria (Ministerul Afacerilor Străine) (1937-1952)
- Opera de Stat din Timișoara (1923-1928)
- Gara Regală din Sinaia (1936-1938)

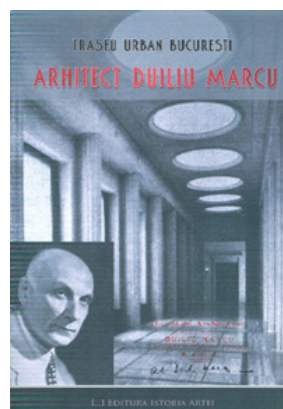

Fig. 5 Arhitectul Duiliu Marcu

9. Arhitect Albert Galeron (1846-1930)

- Stilul adoptat de acest arhitect se încadrează în cel academic francez cu elemente neoclasiche. Bun prieten cu fiii domnitorului Gh. Bibescu care locuiau la Paris, a fost încurajat de aceștia să vină în România în anul 1883.

Dintre proiectele realizate de Galeron se detașează câteva care sînt adevărate bijuterii arhitecturale din București și din țară, precum:

- Ateneul Român (1887-1894)
- Banca Națională a României (1883-1889)
- Filiala Băncii Naționale a României din Galați (1885-1886)
- Conacul Dimitrie Ghica-Comănești (1890)
- Palatul de Justiție din Craiova (1891-1892)

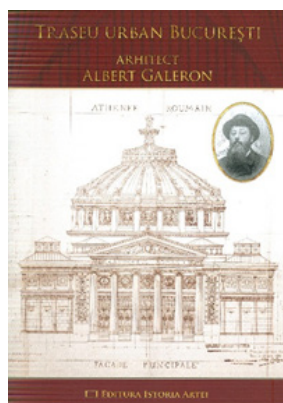

Fig. 6 Arhitectul Albert Galeron

10. Arhitect Ernest Doneaud (1879-1959)

Prima perioadă a activității sale poartă amprenta arhitecturii eclectice a școlii franceze, realizînd mai multe vile emblematiche pentru gustul protipendadei bucureștene. A doua perioadă a carierei sale se încadrează în curentul modernist, adoptînd și elemente Art Deco, precum la Palatul Lido⁹. Semnalăm câteva din proiectele remarcabile ale acestui arhitect:

- Cercul Militar (1912-1923)
- Hotel Palace (?-1923)
- Hotelul Lido (1928-1930)
- Biserica Visarion din București (1910-1913)
- Palatul de Justiție din Ploiești (1924-1933)
- Hotel Palace, Băile Govora (1910-1914)
- Extinderea Teatrului din Chișinău (1936)

Fig. 7 Arhitectul Ernest Doneaud

11. Casele arhitecților, care sînt prezentate într-o interesantă perspectivă a

⁹ Oana Marinache, *Arhitectul Ernest Doneau*, Editura Istoria Artei, 2013, pag. 2

istoriei capitalei prin ilustrarea caselor construite sau locuite de arhitecți. Acest mesaj vine ca o replică a cunoscutelor case locuite de mari scriitori, puse în valoare prin inscripții amplasate pe fațadele clădirilor, în timp ce locuințele arhitecților sunt total necunoscute. Oana Marinache a identificat peste 60 de locuințe pe care le prezintă în acest pliant pe cinci trasee inteligent ordonate și publicată în anul 2015

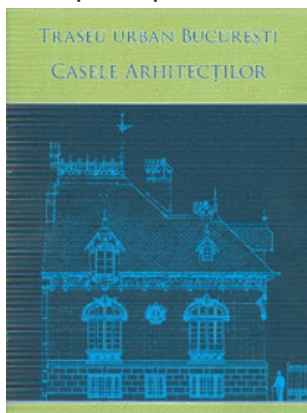

Fig. 8 Casele arhitecților

Semnalăm asemenea case a câtorva dintre cei mai cunoscuți arhitecți precum:

- Casa Cristofi Cerchez din str. Șf. Ștefan nr. 13 A, (1927)
- Casa Louis Blanc din str. T. Arghezi nr. 22 (1892-1893)
- Casa Grigore Cerkez din str. Dumbrava Roșie nr. 14 (1922)
- Imobil Ion I. Berindei din str. Paul Greceanu nr. 41 (1937)
- Casa Paul Gottereau din str. G. Clémenceanu nr. 7
- Casa Arion locuită de Edmond Van Saanen-Algi din str. G. Clémenceanu nr. 9, proiectată de Paul Gottereau în 1889.
- Casa Alexandru Săvulescu din str. Biserica Amzei nr. 22 (1890) și nr. 30 (1883)
- Casele Nicolae Ghika-Budești din str. Sevastopol nr. 8-10 (1909)
- Casa Ion D. Trajanescu din str. Ion Mincu nr. 4 (1929)

Trebuie semnalată și lipsa de informații din toate dicționarele enciclopedice românești, începînd cu cel din 1978 și terminînd cu dicționarul din 2014, privind anul decesului **arhitectului Paul Gottereau**, care a proiectat clădirea CEC, Palatul Fundației Universitare Carol I și Casa Dinu Mihail din Craiova, care găzduiește astăzi Muzeul de Artă.

Oana Marinache are meritul de a fi cercetat și consemnat cu exactitate perioada de viață a remarcabilului arhitect Paul Gottereau 1843-1924. Sperăm ca această precizare să fie inclusă cît mai repede în enciclopediile redactate de Academia Română.

Cu siguranță, colecțiile: **Arhitecți de neuitat, Monografii, Arhiva de arhitectură, Carte de nu mă uita și Traseu urban prin București** vor continua în anii ce urmează, prin competența și dăruirea cu care tratează acest subiect distinsa critic de artă care este **Oana Marinache**, pe care o felicităm cu acest prilej.